

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Controversia Vnica. De veritate primæ Co[n]clusionis. An scilicet duarum
naturarum in Christo sit omnium vnionum maxima?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

CONTROVERSIÆ VNICA.

De veritate primæ Cōclusionis. An scilicet vnio duarum naturarum in Christo sit omnium vnionum maxima?

Sensum ques-
sit, & sen-
tentie Do-
ctorum.

DVPLEX est proposita Contro. difficultas: potest enim vnio duarum in Christo naturarum ceteris vnionibus dupliciter comparari: Vno modo secundum rationem vnionis: alio modo secundum rationem doni; ita vt vnionis excellentia quatenus donum est, cum ceterorum gratia donorum dignitatibus conferatur. Et quamuis quæstionē hanc in vtroq; sensu versent Suar. *disp. 9. Vasq. disp. 20. & Rada Contr. 3. a. 5.* Nos tamē hic de priori tantum eius sensu differemus; de quo solo quæstionem mouet, & secundum illum formaliter eam definit Angelicus Doctor. De secunda namque parte satis, superque differunt expositores nominati.

Sūt autem de priori Cōtrouersia parte quinque Doctorum opiniones. Prima est Dur. quam refert Capr. in *tertio dist. 5. quæst. 1. & Cai. hic*, & alij expositores dicentes, vnionem hanc esse maximam, non in ratione vnionis; sed in ratione dignitatis.

Secunda sententia est Paludani in *3. dist. 5. qu. 3. art. 3.* quem refert Vasq. dicentem vnionem hanc esse vnionum omnium simpliciter maximam, non solum ratione eius, in quo facta est vnio, sed etiam ratione extremorum. Quam sententiam Vasq. immeritò tribuit Cai. & alijs recētoribus discipulis D. Th. Sed hic expositor studio cōtradicens fingit sibi nonnunquam aduersarios quos feriat.

Tertia sententia est Suar. in *allegata disput. 9. sect. 1.* qui dicit tria. Primum; hic fieri comparationem inter proprias vniones seu compositiones ex rebus realiter distinctis. Secundum est: hanc vnionem esse maximam in ratione vnionis; quia compositum illud quod resultat ex hac vnione, est magis vnum quam omne aliud compositum ex rebus realiter distinctis. Tertium est: vnionē duarum naturarum in persona verbi esse maximam omnium inter omnes vniones duarum in rerum in aliquo tertio.

Quarta sententia est Vasq. qui tria dicit. Primum: se non posse non mirari Cai. & alios recētores Thomistas in exponenda sententia D. Th. tam facile fuisse allucinatos. Secundum est: in hoc articulo & Controersia comparari vnionem hanc cum illis tantum vnitatibus, quæ per vnionem multorum fiunt; non autem cum vnitate rerū simplicium. Tertium est: D. Tho. per id in quo fit vnio, nō intelligere totam personā Christi, prout est cōposita; sed personalitatem verbi, quæ est communis nexus & vinculum duarum naturarum. Et in hoc sensu vnionem duarū naturarum in Christo esse omnium vnionum maximam.

Vltima sententia est S. Th. quæ duabus comprehenditur cōclusionibus in textu positis, quarum sensum explicat subtiliter ac eruditē Cai. quam expositionem sequitur omnes alij recētores interpretes S. Th. Nec Vasq. aliam affert intelligentiam, tametsi rudioribus suam offerat interpretationem veluti singularem. Ex antiquioribus autem sententiam hanc sequuti sunt D. Bona. in *3. dist. 5. a. vlt. q. vlt.* Alensis *3. p. q. 7. membro 2. a. 3.* Scotus in *4. dist. 49. q. 2. littera E.* Noc oppositum asserit in *2. sent. dist. 2. q. 1. vt et-*

A iam aduertit Vasq. in *allegata disp. 20. cap. 1.* Mētem Scoti sex cōclusionibus explicat Rada in *supra notata Controersia*, ex quibus quinta veritatem exprimit primæ Cōclusionis D. Thom. quāquam hic author in modo procedendi sententiā D. Tho. proponat, vt sui Scoti doctrinā cōtrariam, quod esse falsum cōclusiones indicant ab ipso Rada propositæ; eas enim omnes admittit discipuli. D. Th.

DVÆ sunt huius Cōtrou. partes præcipuæ: Prior est de sensu & veritate Cōclusionum S. Th. Posterior est de dicto Suar. asserentis compositum illud, quod resultat ex vnione duarum naturarū in vna verbi persona, esse magis vnum, quam omne aliud compositum ex rebus realiter distinctis, & vnitate suppositi, quæ resultat ex compositione naturæ cum subsistentia, ex suo genere maiorem esse, quam vnitas quæ resultat ex materia & forma.

ET PRIOREM quidem difficultatem sufficēter explicat ac diluit Cai. dicens, cōiunctionem omnem aliquorum in aliquo vno, ac proinde etiam vnionem duarum naturarum in vna Christi persona hic à D. Th. distingui, eo quod significet coniunctionem duorum extremorum in aliquo vno, & ideo dupliciter accipi posse: Vno modo ex parte extremorum, non omnino absolute sumptorum; sed quatenus inter se iunguntur aliquo modo, siue vt actus & potentia, siue vt agens & instrumentum, siue quauis alia ratione: Alio modo ex parte eius in quo, veluti in tertio quasi amborum nexu & vinculo coniunguntur. Exempli gratia: coniunctio siue vnio animæ & corporis, in homine dupliciter sumi potest: Vno modo ex parte animæ & corporis: nō quatenus vtrumque sumitur absolute & secundum se, sed prout inter se coniunguntur, vt actus substantialis & potētia: alio modo ex parte eius in quo vniūtur, quatenus vniūtur in vna Socratis humanitate vel persona. Cum itaque distinguit S. D. vnionem Incarnationis dicēs, eam dupliciter accipi posse; vno modo ex parte eorum quæ cōiunguntur: alio modo ex parte eius in quo iunguntur: non accipit S. D. ea quæ vniūtur secundum se; sed prout vniūtur inter se; neque id in quo vniūtur accipit absolute; sed quatenus illa duo extrema cōiungit veluti eorum nexus. Vniūtur autem inter se diuinitas & humanitas in Christo, tāquam causā & instrumentum causæ, vt ait Cai. quæ vnio nō est maxima; quia vt sic substantialis nō est: Dixi verò vt sic: Quoniam quatenus duæ Christi naturæ in tertio, scilicet in persona verbi cōiunguntur, vnionem habent substantialem; & sic humanitas quæ comparata diuinitati præcisè rationem habet instrumenti simpliciter dicti, ex vnione cum diuinitate in vna persona iam non habet instrumenti rationē, sed est instrumentum cōiunctum in vno, scilicet esse substantiali personali.

Ad cuius ampliorem euidentiam considerandum est primum in instrumento coniuncto duo esse: alterum quod sit instrumentum, & alterum quod sit coniunctum: ad constituendum instrumentum vt sic, duo concurrunt, vnum vt ratio, alterum vt conditio: ratio instrumenti constitutiva est influxus virtualis causæ principalis in ipsum si sermo sit de eo quod est actualiter instrumentum; vel est proxima dispositio aut deputatio ad recipiendum agentis influxum, si sermo sit de eo quod quasi habitualiter vel quasi in actu primo est instrumentum: conditio verò sine qua instrumentum actu non esset aut actu esse non posset, est coniunctio eius cum causā prin-

Resolutio.
Explicatur
accusatio
sensu duarū
cōclusionū
nū D. Tho.
& defendi
tur interpre-
tatio Caieta-
ni cōtraria re-
cētoribus.

principali, ut patet in instrumentis artis, quae nunquam artificis operantis influxum actu recipiunt, atque adeo non essent actu instrumenta, nisi per contractum artificis iungerentur; quae tamen coniunctio non est ratio formalis instrumenti constitutiua, ut per se notum est sed mera conditio. Quod autem instrumentum sit & dici valeat proprie ac vere coniunctum, id habet ex unitate personali cum ipso agente principali, tamquam ex ratione constituendi. Nam exempli gratia brachium habet, ut sit & proprie dicatur instrumentum animae coniunctum ex unitate personali, quam habet cum anima: quia scilicet in eadem numero persona substantialiter copulantur brachium & anima. Sic igitur humanitas Christi est instrumentum coniunctum diuinitatis; sed quod sit actu instrumentum habet ex actuali influxu diuinitatis, veluti ex ratione formalis constituendi, quod verò sit instrumentum quasi habitualiter vel quasi in actu primo, id habet ex deputatione diuinæ voluntatis, quae statuit uti humanitate ut instrumento ad operationes mirificas & supernaturales; Vnitatis verò personalis ad humanitatem ut instrumentum constituendum necessaria solum est, ut mera conditio; non enim deputasset Deus illam humanitatem ut esset instrumentum diuinitatis, nec in eam influeret ad efficiendum per eam tot operationes & effectus supernaturales, nisi personaliter esset diuinitati coniuncta; quamuis id efficere potuisset etiam si coniuncta non esset in unitate personae. Quod demum sit instrumentum coniunctum, habet ut ex ratione constituendi ex hoc, quod diuinitati coniungitur in unitate personae: ratio enim coniuncti addita instrumenti dicit rationem substantialiter & personaliter uniti. Cum itaque docet Cai. duas in Christo naturas vniri inter se sicut causam, & instrumentum causae loquitur de instrumento simpliciter siue praecise; non autem de instrumento coniuncto ut sic: hoc enim modo non vnitur humanitas diuinitati, nisi quatenus eum ea conuenit in unitate personali; qui modus non pertinet ad considerationem seu acceptionem vniionis ex parte naturarum inter se praecise, sed ad acceptionem vniionis ex parte termini coniungentis; sic enim non inter se tantum sed etiam in tertio coniunguntur, scilicet in persona.

Secundo notandum est, in hac vniione humanitatem posse diuinitati tripliciter comparari: Vno modo quatenus sunt duae naturae siue formae habentes rationem quo; & ita considerantur in ratione entis. Et hoc modo maximè distant, nec inter eas ut sic potest esse aliqua vniio substantialis; quia non possunt vniri in vna natura neque in persona; quia neutra considerata ut quo habet rationem personae; neque in existentia, quia illa nequit communicari sine personalitate. Secundo possunt comparari quatenus humanitas quaedam natura est siue forma, & Deitas natura quaedam est cui per se primò conuenit subsistentia essentialis, quam tamen non communicat humanitati, & ita vniuntur ut causa principalis & instrumentalis, ut ante diximus. Tertiò possunt comparari quatenus humanitas propria caret subsistentia; diuinitas autem subsistentiam habet Verbi personalem & eam communicat humanitati, quae comparatio eadem est cum illa, qua comparatur humanitas cum persona Verbi, quae constituitur ex Deitate & subsistentia personali. Et hoc modo comparatur; quatenus in vno termino & quasi medio vniute conueniunt, vel potius in ratione terminabilis & terminatis, & ita non ma-

ximè distat sed summè conueniunt; ita ut eorum vniio sit maxima; quia persona Verbi est maximè vna; ex qua etià unitate fit, ut id quod ex tali vniione resultat, sit maximè vnū, ut statim dicemus.

Ex his sequitur primò vniionem accidentium Christi in vna Verbi persona non esse maximam; primò quia non vniuntur substantialiter sed accidentaliter, & ideo non fit ex eis & diuina persona vnum per se, quod est magis vnum quam vnum per accidentes. Secundo; quia non vniuntur personae immediate sed mediate humana natura, in qua recipiuntur ut in subiecto, in quo propriam habet existentiam, aliam ab existentia substantiali personae; nec vere subsistunt personali Verbi subsistentia; sed inexistunt. Quae omnia manifestè sequuntur ex primò: ex hoc videlicet quod accidentia non vniuntur substantialiter, sed accidentaliter: & ideo solum hoc Caiet. expressit.

Secundo sequitur Val. & Vasq. & alios recedentes non attigisse metem & subtilitatem Cai. dicentis, duas in Christo naturas inter se non vniri, nisi sicut causam & instrumentum causae; quo fit ut ridiculae sint eorum impugnationes.

POSTERIOR difficultas est de composito ex vniione duarum naturarum in vna Verbi persona resultat; an scilicet sit maximè vnum; puta an Christus sit maximè vnus? Cui difficultati non potest vna simplici responsione satisfieri; sed distinctio ne vtendum est: potest enim compositum hoc substantiale tripliciter considerari: Primò ex parte naturarum ex quibus componitur; quatenus inter se coniunguntur. Secundo ex parte personae in qua coniunguntur: quatenus scilicet in ea coniunguntur. Tertiò absolute idest absque praedicta distinctione: & de duobus quidem modis sumendi compositum patet quid dicendum sit ex distinctione & conclusionibus D. Th. superius explicatis. De tertiò verò modo respondet Suar. affirmatiue; Vasq. autem negatiue: melius tamè videtur dicendum, aliam esse quaestionem de composito substantiali, an sit maximè vnum; & aliam de eius vniione vel unitate. Nam si sermo sit de ipso composito substantiali, quod ex duabus naturis in vna Verbi persona coniunctis resultat, non videtur posse absque distinctione responderi; nam duae sunt in hoc composito substantiali compositiones: altera ex ijs scilicet ex duabus naturis; altera cum ijs scilicet diuini suppositi cum humanitate; siue ex supposito & humana natura. Et ratione quidem primae compositionis non habet maximam unitatem; quia naturae inter se non vniuntur, nisi ut causa & instrumentum causae: ratione verò secundae rectè docet hic Cai. circa finem solutionis secundi dubij compositum habere maximam unitatem. Sed quia secunda compositio principalis est & primam quodammodo claudit, & illi tribuit unitatem: dicitur enim Christi persona composita non solum ex natura & supposito; sed etiam ex duabus naturis: Qua loquendi forma significatur vnitatis diuinæ personae, (quae naturalis est Deitati) ut communicata etiam humanitati; ita ut ea, veluti communi nexu ac vinculo duae iungantur naturae: Et non significatur eas esse tantum coniunctas inter se, ut causa & instrumentum, quomodo non habent maximam unitatem. Ideo simpliciter posset admitti compositum hoc substantiale habere maximam unitatem; quamuis tutior ac melior sit prior dicendi modus; quia compositum ut sic, componentium diuersitatem & distinctionem includit. Si verò sermo sit de vniione siue unitate dicti compositi substantialis absolute, dicendum est eam esse maximam; quia

Corollarij.

Compositum resultat ex vniione duarum naturarum in vna Verbi persona, scilicet Christi absolute loquendo esse maximè vnum.

unitas

vnitas huius compositi est vnitas personalis; quatenus in ea sunt indiuisae duae naturae, humana scilicet & diuina: haec autem vnitas est omnium maxima, vt ait S. D. in textu, & in 3. dist. 5. q. 1. a. 1. quæstion. 2. Vbi etiam addit considerationem vnionis secundum se; quia est secundum id quod vnum est: alterum autem eius considerationem scilicet quantum ad ea quae vniuntur, esse considerationem vnionis non secundum quod vnio; & ideo dicendum esse vnionem hanc esse maximam simpliciter; quamuis non sit maxima secundum quid; igitur absolute dicendum est vnionem suam vnitatem huius compositi maximam esse. Cetera ad hanc partem pertinentia notat Suar. dist. 9. sect. 1. quae lege si placet.

Cōclusiones, deductae, & probatae.
PRIMA CONCL. Vnio duarum naturarum in Christo maxima est omnium vnionum & vnitarum creatarum, non solum earum, quae sunt ex rebus reatibus, sed etiam earum, quae sunt ita simplices, vt plura non habeant intrinsecè componentia. Prior huius conclusionis pars patet ex dictis, & probant eam recentiores supra notati, praesertim verò Suar. qui probationes collegit ex Cai. altera verò pars habetur ex responsione ad primum argumentum. Vbi vnionem hanc affirmant esse maiorem vnitate numerali Primò: quoniam vnitas numeralis est in alio recepta per participationem; & ideo cum alio componit, scilicet cum eo in quo recipitur, ac proinde non est omnino simplex, vt patet ex doctrina eiusdem S. D. in 1. p. q. 3. a. 8. Secundò: quia non est in se completa habens in se quidquid pertinet ad rationem vnitatis; ex quo sequitur vt sit pars numeri, & consequenter non sit omnino simplex; quia licet non esset tantum composita, est tamen ingrediens compositionem. Vnitas autem diuinæ personae est per se subsistens & in se completa, habens quidquid pertinet ad rationem vnitatis: quod autem vnitas numeralis habeat partes quantitativas, hoc merè per accidens est respectu eius, quatenus vnitas est numeralis; si namque daretur minima pars quanti, quae esset omnino indiuisibilis in alias partes, (vt placuit Scoto) illa verè ac propriè; immò quodammodo verius esset vnitas, quam ea quae partes habet ex ea diuisibiles.

SECUNDA CONCL. Probabiliter dici potest, (absolute loquendo) compositum illud substantiale, quod resultat ex duabus naturis in vna Christi persona coniunctis, non esse maximè vnum. Probatur; quia compositum illud includit distinctas naturas, diuinam scilicet & humanam. Et haec etiam scilicet humana multipliciter est composita; igitur maior esse videtur vnitas compositi substantialis ex materia & forma, quam huius compositi ex duabus naturis.

TERTIA CONCL. Probabilius est compositum hoc substantiale esse maximè vnum. Haec patet ex dictis. Et Probatur etiam: quoniam eo maior est vnio, quod terminus ex ea resultans est magis vnus; at terminus resultans ex hac vnione est magis vnus, quam alius quicumque terminus ex alia vnione creata resultans; ergò. Maior probatur; quia perfectio maior aut minor coniunctionis in ratione vnionis sumitur ex maiori vel minori vnitate termini. Minor verò probatur; quia compositum ex alijs vnionibus resultans, vel est accidentale vel est substantiale essentialiter, vel personale, vel integrale: sed huius vnionis terminus est magis vnus quam praedicti. Nam terminus huius vnionis est vnum substantiale & per se, quod est magis vnum quam compositum accidentale, quod est vnum per accidens: Simili-

ter simplicitas componentis ceteris paribus confert ad maiorem vnitatem compositi: constat autem Verbi personam, quae terminat humanitatem, esse longè simpliciorē, quam forma vel personalitas creata vel partes integrales totum aliquod componentēs; igitur persona composita ex vnione illa resultans est magis vna quam essentia, quae resultat ex materia & forma; & quam suppositum creatum, quod resultat ex natura & suppositualitate creata; & quam totum integrale, quod resultat ex partibus integralibus. Non habet tamen persona Christi composita tantam vnitatem, quantum habet persona Verbi secundum se, cui nulla conuenit compositio. Quod ergò S. D. intendit, est ex vnitate, & simplicitate personae diuinæ, in qua vniuntur diuersae naturae, deriuari ad eas multò maiorem vnitatem, quam sit alia qualibet vnitas creata.

QUARTA CONCL. Vnitas huius compositi substantialis est simpliciter omnium maxima. Haec patet ex dictis.

CONTRA primam concl. quo ad primam eius partem sunt argumenta, quae referunt & solunt Capr. Cai. Med. & alij recentiores super hoc articulo; quae verò contra secundam partem produci possent, ex eius probatione supra posita facile soluentur.

CONTRA secundam concl. produci possent argumenta Suar. dist. 9. sect. 1. quae tamen non probant compositum illud substantiale esse maximè vnum simpliciter; sed tantum ratione vnionis naturarum in vna persona compositum autem illud substantiale, quod est Deus homo, non dicit hanc tantum vnionem, sed etiam illam quae est duarum naturarum inter se, & eam quae est animae & corporis, & eam quam habent corporis partes, quae singulae non sunt vniones maximae & simul sumptae. sic vnum compositum constituent, vt earum considerata pluralitate cum tanta partium differentia, aut rerum componentium diuersitate compositum per eas constitutum neque sit neque dici possit absolute maximè vnum.

CONTRA tertiam concl. argum. Vsq. Compositio Christi est ex natura humana & substantia diuina; quae duo solum supernaturaliter coniungi possunt; ergò non est inter haec extrema tanta aptitudo ad vnionem, quanta inter materiam & formam, quae suapte natura & naturali inclinatione inter se aptantur. Resp. nullam esse consequentiam; quia quantitas vnionis non attenditur ex aptitudine seu inclinatione rerum vnibilium ad vnionem; nam alioquin diuinæ personae nunquam vniri potuisset humana natura; cum nullam habeat inclinationem ad diuinæ personae substantiam: sed satis est ex parte humanae naturae potentia obedientialis; ex parte verò diuinæ substantiae sufficientia perfectionis infinitae, quae supplere possit excellenter munus propriè substantiae in humana natura. Quantitas igitur vnionis consideranda est ex indiuisibilitate ac simplicitate eius, in quo vniuntur extrema, quatenus in eo vniuntur, si sermo sit de vnione duorum in tertio; aut ex indiuisibilitate illius extremi, ad cuius vnitatem trahitur alterum, si sermo sit de vnione vnus cum altero: sicut in proposito de vnione naturae humanae cum persona diuina: terminus enim vnionis formalis totam suam vnitatem & indiuisibilitatem communicat ijs, quae in eo aut cum eo vniuntur, quatenus in eo aut cum eo vniuntur; licet absolute & realiter suam retineant inter se & ab ipso termino vniente distinctionem.

AR.